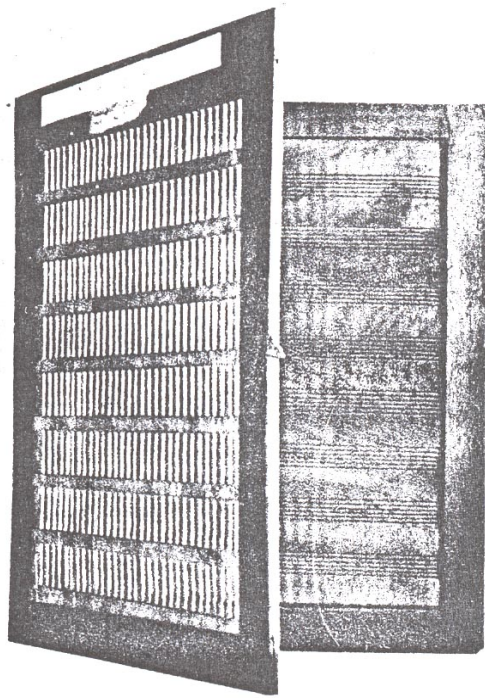

Трагедията на слепите тегне върху света от хилядолетия. Считани за парии, изложени, на презрението на едно общество, което не прави нищо, за да помогне и вникне в положението им, слепите векове наред търпят обидите на хората и водят окаяно съществуване.. Макар Левит изрично да забранява в Библията: „Не поставяй на пътя на слепия нищо, в което той може да се спъне“, макар че Карл Велики издава закони, с които осъжда на жестоки мъчения тези, които малтретират слепи, въпреки че Луи IX основава достойната за възхищение институция КЕНЗ-ВЕН, по времето на Шарл VI в Париж боят на слепи в затворено пространство все още съществува за удоволствие на тълпата, Рауман - органиста, Фуелано - свирач на лютия, Фернандус - философ, Сондерсън - математик - всички тези известни слепи учени са само изключения. Мнозинството остава безпросветно и обречено на просия. Едва през XVIII век е осъзната една очевидна истина - слепият трябва да се третира наравно с всички останали хора. Дидро и най-вече Валентин Аюи прокарават пътя. Детето от Купврей може да се появи. Почвата е подготвена за сеитба. Делото му може да разцъфне и да даде плод. Веднъж, наблюдавайки представлението на един оркестър от слепи, облечени в привидно разкошни дрипи, осмивани от безмилостната тълпа, В. Аюи осъзнава слепотата като проблем в цялата му дълбочина и сериозност и решава да му посвети живота си. Започва скромно, като прибира у дома си шестгодишния Франсоа Лъозьор, който проси наред с всички пред църквата „Сент Рош“, и започва да го образова. Не след дълго той вече поддържа дванадесет слепи ученика. В обучението по четене си служи с дървени букви, които групира в думи и изречения. Няколко години по-късно във Версай проявяват интерес към великодушната дейност, но едва през 1791 г. училището на Аюи е обявено с декрет за Национален институт. Тук на 15.ІІ.1819 г. идва Луи Брайл. Кралският институт се помещава на ул. „Сент Виктор“ 68. „Стара и влажна къща, нехигиенична сграда, където върлува смъртта“ - така говорят данните от епохата.

Доктор Гийе, който ръководи училището, все още използва в обучението някои от методите на Аюи. Естествено вече ги няма дървените букви, заемащи твърде много място, въведен е методът на релефа на лек картон, направен чрез притискането на оловни букви. Лесно е да се разберат трудностите и бавното темпо на подобен метод. И все пак Луи Брайл получава първите си знания точно по този начин.

В деня на раздаване на наградите името на Луи Брайл стои над всички. С еднаква лекота възприема уроците по история, география, математика. Пиние, директор на института, пише: "... със своя буден интелект, той бързо се отличи с успехите си в учението. Съчиненията му било те литературни или научни съдържаха само точни мисли, характерна за него беше яснотата на замисъла, изразен в един безупречен стил. В тях се усещаше въображение, винаги направлявано от разсъждения".

На 11 април 1821 г., на граф Алексис дьо Моай, председател на Управителния съвет на училището се представя един мъж, бивш артилерийски капитан на име Шарл Барбие дьо ла Сер. Той твърди, че е намерил някакъв изкусен начин за улеснение обучението на слепите, като пробива с шило тънък картон и така очертава чрез релефни точки общоприетите форми на думи и изречения. Председателят обещава да разгледа системата. След няколко дни, на 18 април 1821 г. капитанът получава отговор. Писмото е изпълнено с въодушевление. „Направили сте възхитително откритие... От сега нататък ще Ви считаме за баща и покровител на слепите и глухонemi несретници, които ние се стремим да върнем в обществото. Ще Ви сочим в числото на техните благодетели, наред с абатите Л'епе и Аюи." Системата, експериментирана с учениците, надминава всички очаквания. В едно писмо до откривателя от 30 октомври 1821 г. Пиние казва: „...нашите ученици започнаха отново „нощното писане“, прекъснато през ваканцията. Надявам се скоро да Ви покажа някои от тях, от които ще останете доволен."

Брайл възприема с ентузиазъм системата, представена от капитана. Тогава той е на 12 години. Предлага някои подобрения, които Барбие намира за целесъобразни. Но още по това време на Луи му се струва, че се налага цялостна промяна на метода. Веднъж, завладян от тази мисъл, Брайл няма да спре, докато не я реализира напълно. Няколко години ще бъдат достатъчни, за да бъде създаден един чудесен метод, отразяващ цялата сила на ранно развития гений.

Шарл Барбие непрестанно прави опити за официално признаване на системата му. Отговорите, които получава, са вечно едни и същи - поздравления към изобретателя, но без последствия.

8 декември 1823 г., понеделник, Френският институт разглежда отчета на господата Ампер и дьо ла Сепе върху сонографията на Барбие. Не след дълго Луи я овладява напълно. Но колкото повече се увеличава сръчността му, толкова повече открива недостатъците на метода. Всъщност това не е нищо друго освен находчиво съставена стенография. Правописът не се взема под внимание, тъй като сборът от точките отразява само звуци. Няма нищо предвидено за пунктуация, ударения, математически знаци, музика. Ако четенето е улеснено в сравнение със системата на Аюи, големият брой точки за всеки отделен звук затруднява писането. Сега започва същинската творческа работа на Брайл. Той ще съсредоточи всичките си способности в създаването на един нов метод, който за момента се очертава

пред него само в общи линии, но чрез който ще разреши всички проблеми, поставени от писмото на Барбие. Момчето работи най-вече нощно време, тъй като дните му са изцяло ангажирани с учене, прекарва дълги нощи на упоритост и воля, устремено към една светлина, която скоро ще блика под пръстите му. По време на ваканциите в Купврей то продължава опитите си, изпълнено с непреклонно желание и настойчивост. От време на време жителите на селото идват при него с думите: "Здравей, Луи! Все тъй заробен в дупчиците си, а?!"

/следва/

БРАЙЛОВАТА ГРАМОТНОСТ ПО СВЕТА Грижи за финландските брайлисти

Невиждащите хора по тактилен начин четат брайлографираната информация по всички краища на земното кълбо. През 50-те години на миналия век в отделните страни започваха да се съобразяват с препоръките и констатациите на ЮНЕСКО относно усвояването на брайловия релефно-графичен код като универсална система за писане и четене при обучаване на слепите в целия свят. За едно десетилетие се появили сполучливи адаптации на този релефно-точков код към азбучните системи на много отделни езици. Това, само по себе си, беше една културна революция в живота на невиждащите хора. Във Финландия има повече от 1000 активни брайлисти, които използват този уникален способ като грамотност за получаване на информация във всекидневието си. Разбира се, брайлографирани текстове четат не всички невиждащи хора. Повечето от тях са слабовиждащи, които до известна степен могат да ползват плоскообразна текстуализирана информация и да пишат, използвайки остатъчното си зрение чрез помощни средства. Техническите средства като увеличаващи монитори, различни лупи и други оптически приспособления ги улесняват в тази насока.

Когато започна разпространяването на озвучената книга и списанията на магнетофонни ролки, а по-късно и на касети, мнозина от невиждащите хора си помислиха, че те постепенно ще изоставят употребата на брайловата си грамотност и че този способ повече няма да им бъде потребен във всекидневния им живот.

Разбира се, това досега не се случи и няма никакви реални изгледи да стане в бъдеще.

Релефно-точковият шрифт запази своята роля в житейската практика на невидящите хора и никога досега не се намери специалист, който да го омаловажи. Тази грамотност е била и ще бъде извънредно важен фактор за хората с увредено зрение, която помага на учащите се и на студентите в различни вузове. Подпомага работата на трудещите се, улеснявайки всекидневието им в живота и в развлекателните занимания. С брайловата символика могат да се етикетират вещи, книги, касети, дискове и всичко, което се ползва от невидящия човек в житейската практика. Това е способ за повишаване на самостоятелността и за завоюване на по-голям периметър от независимост. С арсенала от символни обозначения на тази релефно-графична система може да се пише с брайлова машина, или с обикновена плоча и шило.

Държавната библиотека за слепите във Финландия се намира в Хелзинки. В нея се осъществява, както производството на брайлографирана литература, така и записването на говорещи книги за нуждите на невидящите хора. С помощта на местни клубове книгите стигат до всички читатели. С брайлографирана версия се издават детски книги, художествена литература и учебни помагала, а също така се предлагат и нотни издания за музикантите.

Освен посоченото, трябва да добавя, че в училищата за слепи и в самата федерация на слепите също така се подготвят и задават различни брайлографирани материали по специфични теми за краткотрайна и дълготрайна употреба. Библиотеката предлага услугата по лична заявка плоскопечатното издание да се превърне в брайлографирана версия. Това се осъществява от Дружеството "Културно обслужване на слепите" и печатницата при Федерацията на слепите. Във Финландия се издават 11 списания в брайлографирана версия с тясно специализирано предназначение: за начинаещи брайлисти, за учащите се, за сляпоглухите, религиозно издание "Църковна поща", информационен помощник по домоводство и потребителските права, литературно издание, издават се също така и програмите на радиото. Освен брайловите печатни издания - книги, списания и информационни материали, за нуждите на слепите във Финландия се изготвят и предлагат релефно-графични рисунки и географски карти. В тях водната шир и земните площи, релефът на

местностите и държавните граници са обозначени с тактилна символика, което е способ в съответствие с възможностите за възприемане и разчитане чрез осезанието.

Специалната комисия, която функционира при националната библиотека по проблемите на брайловата грамотност, издателската дейност и разпространяването на този информационен способ работи като експертен орган в тази културна област. Тя полага постоянни грижи за повишаване на брайловата грамотност, за актуализиране на учебните пособия и за внедряване на новостите в тифлологическото направление.

Усвояването на брайловата грамотност във Финландия започва през 1986 година, когато в Хелзинки се открива първото в страната училище за слепи. Понастоящем брайловата грамотност се усвоява във функциониращите две училища за слепи и в института "Арла", който всъщност е център за професионална подготовка на невиждащите хора в страната. Децата с нарушено зрение, които се обучават интегрирано, посещават обикновените училища по местоживеене, усвояват брайловото четене и писане със своите връстници – подпомагани от ресурсни педагози, което им дава възможност рамо до рамо да усвояват учебния материал заедно със своите виждащи връстници.

Късноослепелите граждани имат възможност да усвояват брайловата грамотност в постоянно организирани курсове по места от Федерацията на слепите в страната и нейните регионални подразделения. Освен това се водят интензивни и задочни занимания с желаещите да усвояват този способ за четене и писане. Има подготвени инструктори, които осъществяват обучението за усвояване на брайловата грамотност, които са завършили специални курсове и работят в рамките на Федерацията на слепите в отделните райони на Финландия. За зрящи и за слабовиждащи хора, които самостоятелно желаят да усвояват тази грамотност има подготвено специално учебно помагало, в което едновременно се съчетава върху отделната страница брайловата и плоскообразната версия на съответната учебна единица. Всеки желаещ може да се снабди с него чрез подразделенията на федерацията. Всеки, който има потребност и е убеден, че тази грамотност му е необходима, може да се обучи, но за това е нужна вътрешна мотивация, необходимост от употребата на този информационен способ и упорита тренировъчна практика. Четивната скорост се увеличава само чрез практически занимания и чувствително се повишава в зависимост от индивидуалните тактилни възможности за декодиране на релефно-графичния текст. Най-високата четивна скорост постигната от финландски брайлисти се изразява в разчитане от 400 до 800 знака в минута.

Брайловата грамотност може успешно да се използва при новите компютърни технологии. Такава възможност предоставя достъп до информационния поток чрез брайловия дисплей. С негова помощ могат да се разчитат до 80 знака в линия на ред, което превръща текста от екрана в тактилна версия. Това при научните занимания на невиждащи специалисти е много важно, необходимо и полезно. Освен брайловият дисплей, слепите вместо него имат възможност да използват синтетичната реч. Брайловият дисплей се използва от финландски слепи, които работят в различни учреждения, а също така и от учащите се във вузовете. Към персоналните компютри те могат да включват брайлови принтери, което им дава възможност текстът да се сваля на хартиен носител в тактилна версия за ползване от повече невиждащи.

Ако персоналният компютър е включен към интернет, неговите възможности за достъп до информация се увеличават извънредно много. Неограничени са възможностите на ползвателите на персоналния компютър за достъп до различни банки с информация и данни. Това открива перспективи за финландските брайлисти при ползването на различните информационни потоци.

Данчо ДАНЧЕВ

ВЪТРЕШНО СЪЮЗНА ДЕЙНОСТ В управителния съвет на ССБ

На 17-и и 18-и февруари управителният съвет проведе своето първо заседание за тази година. По първа точка беше обсъден отчетът за дейността на „Релакстур” ЕООД за 2008 г. Членовете на УС направиха някои препоръки за подобряване на условията в рехабилитационните бази на ССБ. За базата в Обзор те препоръчаха да се поднови вече остарелият постелочен материал; да се подобри предлаганата храна като качество и количество; стаите редовно да се зареждат с хавлии, тоалетна

хартия и сапуни. Въпросът за цените на услугите в рехабилитационните бази и този път беше дебатиран много сериозно. Членовете на управителния съвет разгледаха възможностите за евентуално намаляване на цените, за да могат повече съюзни членове да се възползват от правото си на почивка. След проведената дискусия стана ясно, че ССБ не може да си позволи намаляване на цените. След това управителният съвет прие ценоразписа за почивка в рехабилитационните бази, който публикуваме в същия брой на списанието.

Във връзка с това, че в различни съюзни организации съществува практика на организирано, групово прекарване на почивката в рехабилитационните бази на ССБ управителният съвет реши, че ръководител на такава група, който е с над 90% загубена работоспособност и при условие, че организираната група не е по-малко от 40 души, заплаща за почивка в Рехабилитационна база „Шипковски минерални бани” пълен пансион в размер на 19.50 лв. на ден. В случай, че през същата календарна година ръководител с над 90% загубена работоспособност организира втора група, както и ако ръководителят е зрящ или със загубена работоспособност над 71%, той не заплаща за престоя си в рехабилитационната база. Ръководител на организирана група не по-малко от 30 души за почивка в хотел „Хоризонт” в Обзор не заплаща престоя си в хотела.

По следващата точка членовете на управителния съвет обсъдиха Докладна записка във връзка с наредбата за реда и условията за разпореждане с недвижими имоти собственост на ССБ и търговските му дружества и разходване на получените средства от сделките. Управителният съвет прие промяна на решенията, с които се определя начална продажна цена на филиалите в Добрич и село Бутан. За парцела в гр. Добрич и построените на него сгради началната продажна цена да бъде два милиона лева с включен ДДС, дължим върху данъчната оценка на стойността на земята. За другия парцел в Добрич с номер 72624 618 200 – 120 000 лв. с включен ДДС. Променя решение за определяне цената на имота – земя и сгради в село Бутан като определи нова продажна цена – 12 000 лв. с включен ДДС.

Управителният съвет задължи председателя на ССБ да публикува обяви за продажба на имотите.

По следващата точка членовете на управителния съвет разгледаха предложение за промени в наредбата за реда и условията за настаняване в общежитието в София. На това място от заседанието страстите се нажежиха много и беше проведена бурна дискусия. Членовете на управителния съвет прецениха, че нямат достатъчно информация на базата на която да вземат решение и отложиха разглеждането на този въпрос за своето следващо заседание.

Във връзка с направено предложение за създаване на работна група, която да разработи предложения за промени в устава на ССБ, които да бъдат разгледани на предстоящото заседание на Общото събрание на пълномощниците членовете на управителния съвет с осем гласа за, един въздържал се и един против се обединиха около становището, че към настоящия момент такива промени не се налагат и предложението не беше прието.

И на това свое заседание управителният съвет разгледа предложения за удостояване със съюзни отличия.

За значителен принос в международната дейност на ССБ удостоява Морфи Христов Скарлатов със званието почетен член на ССБ.

За дългогодишна активна дейност в системата на ССБ и по повод юбилейна годишнина награждава Димитър Парапанов със съюзното отличие „Медал за особени заслуги”. Стоян Иванов Бързев - сътрудник на ТСО Средец към РСО Бургас се награждава със съюзно отличие сребърна значка. Управителният съвет на ССБ прие интеграционната програма за 2009 г. за лица с увредено зрение и намалена работоспособност над 90% във връзка с чл. 52 от правилника за прилагане на закона за интеграция на хората с увреждания.

Управителният съвет даде съгласието си за стартиране на процедура за продаване на филиалите в Гоце Делчев, Попово и Троян, както и на обособен парцел от територията на „Успех Екоком ССБ” ЕООД в село Богомилово.

Беше разрешена продажбата на имот собственост на ССБ, находящ се в София на ул. “Иван Асен II” за сумата от 1 130 000 лв.

Управителният съвет препоръча със средствата получени от продажбата да се закупят имоти на атрактивни места. Беше даден мандат на председателите на ССБ и на Контролния съвет да проведат срещи с кандидат купувачи на имота, находящ се на бул. “Сливница” 234.

Управителният съвет промени член 7 от „Наредба за предоставяне на помощни технически средства и

подпомагане на съюзни членове, учащи се във висши учебни заведения и колежи и специалисти с висше образование, работещи извън системата на ССБ”. Паричната помощ за учащите се във висши учебни заведения, в зависимост от успеха, ще има следните размери: за успех от 4 до 4.99 – 20 лв., за успех от 5 до 5.99 – 30 лв., при отличен успех 6.00 – 40 лв. Новоприетите студенти получават минималния размер месечна парична помощ до края на първия семестър. Паричната помощ отпускана по чл. 5 ал. 2 е в размер на 60 лв.

Управителният съвет проведе конкурс за назначаване на управител на „Успех ССБ Холдинг” ЕООД. Комисията за подбор на кандидатите към ССБ е разгледала подадените документи от 105 кандидата, от които до участие в следващия етап са били допуснати десет кандидата. На предварителния разговор с комисията са се явили осем кандидата. След проведеното събеседване с членовете на управителния съвет беше пристъпено към гласуване за избор между явилите се кандидати. Гласуването се проведе по реда на явяването им пред управителния съвет. С мнозинство от осем гласа за и един въздържал се конкурсът бе спечелен от Веселин Мирчев. Управителният съвет реши: на основание чл. 18, ал. 1, точка 6 от устава на ССБ за управител на „Успех ССБ Холдинг” ЕООД избира г-н Веселин Димитров Мирчев.

Управителният съвет възложи на председателя на ССБ да сключи с г-н Веселин Мирчев договор за възлагане на управлението на „Успех ССБ Холдинг” ЕООД.

Димитрина МИХАЙЛОВА

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Добрич

Цветя за Апостола

На 19 февруари членове на РО на сляпо-глухите Добрич взеха участие в общоградско поклонение по повод 136 години от гибелта на Васил Левски.

“Нека този голям българин бъде като пример и огледало, в което можем да се огледаме” - с тези думи се обърна към добричлии архиерейският наместник иконом Стоян Иванов. Той и свещениците Стоян Димов и Иван Дойчев отслужиха панихида при паметника на Васил Левски.

На поклонението присъстваха много добричлии от различни институции, училища и обществени организации. Трима възпитаници на театрална студия “Зорница” - Соня, Стелиян и Неда, с ръководител Ема Георгиева изнесоха рецитал за Апостола на свободата. Участва и актьорът Георги Калчев.

С падане на колене и едноминутно мълчание присъстващите почетохме паметта на Левски и с

поднасяне на цветя отново изразихме своята признателност към великото му дело.

Калинка КОВАЧЕВА

София

Софийската регионална организация при ССБ посети Боянската църква

Боянската църква, по компетентното мнение на български и чуждестранни експерти, е най-голямата ценност в културното наследство на България. С право този обект е включен в списъка към Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство. Старата Боянска църква „Св. Никола и Св. Панталеймон” се намира в най-източната част на кв. Бояна и се състои от 3 части, изградени по различно време от историята на нашия народ. Най-старата, източна част, е изградена през 10-и и началото на 11-и век. Тя представлява малка кръстополна църква. През 1259 г. към нея е пристроена двуетажна църква. Изграждането и изографисването на тази част е извършено по поръчка и с финансовите средства на севастократор Калоян, управител на областта Средец. Църквата се е намирала в непосредствена близост до Боянската крепост, седалище на севастократора. Вторият етаж е представлявал малък семеен частен параклис, а долният етаж е бил предназначен за християните от Бояна. Тази втора част от църквата е известна още като Калояновото помещение. Третата част от църквата, западната, е изградена през 19-и век. Най-ценното в Боянската църква са стенописите, изографисани през 1259 г. Неизвестният засега боянски майстор е създал фрески и образи на светци и евангелисти, предхождащи европейския ренесанс. Седем години преди раждането на родоначалника на европейския ренесанс Джото, боянският майстор е разчупил Византийския канон и догми, изобразявайки лицата в стенописите с тези на живи хора, срещани в селището. Изключително високо майсторство е показано в художественото изобразяване на фигурите и целите ансамбли.

Стенописите в църквата са разпределени в 3 хоризонтални пояса. Двата горни са заети от евангелски сцени. Най-долу в един ред са изобразени 17 светци, между които 10-те светци-войни. Севастократор Калоян е търсил тяхната помощ и закрила във време на война. Изпъква доминиращият образ на Христос - вседържител, сред ангели и евангелисти. В тази част са и много интересните сцени Разпятието, Слизане в ада, Тайната вечеря, Носенето на кръста, Влизането в Ерусалим и други. В предверието са изобразени сцени от живота на св. Никола, царското семейство, ктиторите на храма и други. Поразителна в композиционно изграждане е сцената „Христос сред книжниците”. От особен интерес като художествено произведение с историко-документална стойност са портретите

на цар Константин Тих Асен 1257-1277 г. и царица Ирина Ласкарина, както и портретите на ктиторите севастократор Калоян и съпругата му Десислава. Образът на Десислава е най-съвършеният женски образ рисуван през средновековието в Европа. Стенописите в Боянската църква са шедеври на изобразителното изкуство през средновековието за Европа! След продължителни, повече от 30 годишни, реставрационни работи сега църквата е отворена за посетители през всички дни на седмицата.

През 1905 г. по нареждане на цар Фердинанд в двора на църквата са засадени 3 иглолистни дървета от рода Секвоя Гигантеа. Две от тях са разположени непосредствено до църквата и вече представляват опасност за нейното съществуване. От южната страна на църквата е гробът на царица Елеонора, съпруга на цар Фердинанд, починала през 1917 г.

На 25 февруари 2009 г. група членове на Столичната организация при ССБ посети и се запозна с тази изключителна културна и историческа ценност, обявена през 1964 г. за Национален музей.

Понастоящем този обект е филиал към Националния исторически музей.

Увлекателната и с художествени слова беседа на историка Белчо Белев допринесе присъстващите да се запознаят с това изключително творчество и мислено да се върнат с хилядолетие назад в историята на народа ни.

През годините на мрачното петвековно османско робство всички манастири в околностите на тогавашния Средец многократно са били нападани, ограбвани и разрушавани. Единствено като по чудо Боянската църква е оцеляла. Тя трябва да се пази, посещава и изучава нейната висока художествена стойност.

Георги ПЕТРУШЕВ

Габрово, Една година ЦСРИ

Този ден е рожден за промяната на обществените нагласи към инвалидите по зрение. От контингент в неравностойно социално положение, който поставя проблеми, те се превръщат в общност, излъчваща работещи решения; в точен коректив и надежден партньор на държавните и общински институции.

На 6 март в Клуба на Съюза на слепите в Габрово потребителите и екипът на Центъра за социална рехабилитация и интеграция за зрително затруднени лица отпразнуваха първия си рожден ден.

Ръководителят на Центъра Стефка Пенчева се обърна към участниците в празника с думите:

“Благодаря Ви, че сте тук, всички Вие, с които заедно започнахме и заедно успяхме да сбъднем десетгодишната си мечта!

Офталмолозите твърдят, че хората възприемат над 80% от информацията за околния свят чрез зрението. Опитайте се за миг да си представите какво се случва, когато очите не виждат...

Дори и сполетяни от слепотата, винаги имаме избор: да се заключим между четирите стени на собствения си срам и гняв; или да прекрачим високия праг, здраво подпиран от нашите и чужди страхове и предразсъдъци.

Уверявам Ви, вие сте сред хората, направили верния избор.

Посвещаваме този ден на незрящите, слабовиждащи и сляпоглухи граждани на Габрово. На тези, които вървят в мрака, а от тях към другите струи светлина.

Посвещаваме този ден на изконния човешки стремеж да преодолява предизвикателства; да открива сродни души, и с тях в заедност да върви към общото ни духовно израстване.

Така е било и така ще бъде – ныне и присно и во веки веков!”

Отец Руслан от Храм „Успение на Св.Богородица” отслужи благодарствен водосвет и освети иконата „Вяра, Надежда и Любовь”, подарък за потребителите от Читалище „Априлов Палаузов”.

По-нататък в словото си Стефка Пенчева подчерта: “Обучението и рехабилитацията на незрящите и слабо виждащи хора у нас е все още трудно, сложно и не особено популярно начинание. В ХХІ в. ние знаем твърде малко за другостта; невежеството издига бариери пред непосредственото общуване с различните. Все още се стъписваме пред изумителния компенсаторен ресурс, скрит в човешкото тяло и душа. Успешната професионална и творческа реализация на тотално сляп човек у нас е по-скоро прецедент или медийна атракция. Социалната грижа е далеч от иманентно присъщите на общността толерантност и емпатия.

Затова ми позволете да Ви представя хората, които превърнаха обучението и рехабилитацията в своя професионална съдба; които всеки ден ни убеждават, че най-важното се вижда със сърцето, че същественото е незримо за очите – екипа на ЦСРИ.

Компютърният специалист на центъра - Негослав Събев: човекът, който кара компютрите да говорят; който с помощта на „Тандем” може да влезе във всеки компютър, независимо в коя точка на света се намира той и да го администрира. Ако мисията на нашия център е тежка корона, то Негослав е перлата в нея.

Трудотерапевтът – Павлинка Цвяткова: феята чудотворка, която може да направи от всичко супа и шапка. Поли дойде преди години при нас като доброволка и с вроденото си умение да разбира, съпреживява и помага, се превърна в един от най-търсените специалисти.

Нашият психолог – Христо Мянков: човекът, който разказва приказки на нашите души. Философ по

рецептата на Сократ, господин Мянков подгръва психологическия климат чрез неизчерпаемостта си и възпиращо чувство за хумор; извежда ни от всяка кризисна ситуация с неоспоримото: „И това ще мине“.

Казват, че за каквото и да говорим, ставало въпрос за пари. В нашия случай – за сериозни пари. Когато те са в ръцете на способен и опитен финансист, всичко е наред. Счетоводителят на нашия център е перфектната Ваня Куюмджиева.

И най-новият член на нашия екип – специалният педагог Галинка Попова. Само допреди един месец Галя беше наш потребител. С приобщаването и към екипа, ние постигнахме първия си значим успех: чрез обучение и рехабилитация интегрирахме човек с увреждане, при това с адекватна и престижна трудова заетост. Професионалният опит на Галя като архивист ѝ помогна да вкара в ред огромното количество хартия, което изписахме през последната година.

От две години в община Габрово категорично и необратимо се осъществява цялостна позитивна промяна в социалната практика. Делегираните от държавата, социалните услуги в общността залагат на междусекторното партньорство, на ясно разписаните правила и конкретни отговорности, обезпечени от впечатляващ финансов ресурс. За Габровската организация е чест да бъде част от тази промяна. Рождениците поднесоха благодарност на хората, които написаха акта за раждане на техния център: кмета на община Габрово Томислав Дончев; социалния и финансов екип на Общината; Регионалната и Общинска дирекция „Социално подпомагане“; колегите от другите НПО.

В предоставянето на специализирани услуги за сензорно затруднените граждани персоналът се стреми към високите критерии, постигнати в практиката на Националния център за рехабилитация на слепи в Пловдив; разчита на методическото ръководство и квалификацията на специалистите.

Габровският център е единственият в страната, където доставчик на услугата е Съюзът на слепите в България. Съзнавайки престижната отговорност и доверие, екипът на ЦСРИ оценява високо професионализма и конкретната експертна подкрепа на специалистите от Централното управление на ССБ.”

В обръщението си към домакините и гостите председателят на ССБ г-н Васил Долапчиев заяви:” За мен е чест и удоволствие в този хубав мартенски ден да бъдем заедно по един добър повод – една година от създаването на Центъра за социална рехабилитация и интеграция за зрително затруднени лица в Габрово. Във вашия хубав град се реализира и разви една чудесна практика на партньорство между неправителствения сектор, в случая Съюза на слепите в България, и общинското ръководство. Тази практика е в унисон със съвременните социални модели на Европа. От мащабите на човешкия живот една година е начало – първи стъпки, първи звуци, първи думи. В нашия случай обаче не е така. За една година центърът натрупа огромен опит. Днес той изглежда изключително зрял. Без никаква куртоазия мога смело да отбележа, че разполага с един фантастичен екип, отдадени на своята работа хора, големи професионалисти, обичащи потребителите, хора, които се стремят непрекъснато да се развиват. Този екип се ръководи от един човек-вулкан - Стефка Пенчева, която обединява, а когато се налага е и остен за общинската администрация. Центърът разполага със съвременен пакет от услуги. Дълбоко съм убеден, че за съжаление центърът има и в бъдеще ще има потребители. Със своята дейност той допринася те да излязат от изолацията, да се повиши техният жизнен статус, да натрупат вяра в собствените си сили. Всеки потребител минал през центъра има по-висок интеграционен потенциал, по-голям шанс за реализация и самочувствие.

Поднасям благодарността на Съюза на слепите към общинската администрация и на всички хора, които в миналото и днес допринасят центърът да работи и да се развива и на екипа на центъра, в който дълбоко вярвам.”

Изцяло обновен със средствата от делегирания бюджет, Центърът е обзаведен с модерни офис мебели, екипиран със съвременни тифлотехнически помощни средства, предлага съвременни информационни и комуникационни технологии. Мултифункционалният екип предоставя целия спектър от специализирани услуги: обучение, рехабилитация, терапии, психологическа помощ, фонотека, атрактивни идеи за свободното време.

Перфектната организация, обилният кетъринг и доброто настроение подсилиха усещането за изискан вкус, естетика и комфорт, оставиха у всички впечатлението за стилно светско събитие.

Ръководител на ЦСРИ:
Стефка ПЕНЧЕВА

КОНКУРСИ За брайловото писмо или ода за любовта

Публикуваме творбата на Румяна Каменска - заела второ място на конкурса за есе на Национално читалище на слепите “Луи Брайл” на тема „БРАЙЛОВАТА ГРАМОТНОСТ ПРОМЕНИ НАЧИНА МИ НА ЖИВОТ”.

С голямо удоволствие пиша тези редове и въпреки че заглавието може да се стори странно на някои, не искам да го променя, защото точно отговаря на истината. Да, любовта ми към четенето, а оттам и към брайла, се е родила в момента, когато осъзнах, че съществувам и съм отделен човек, и ще умре, ако съм в пълно съзнание, разбира се, в последния ми час. Тогава защо да не кажа, че тази любов е най-дългата и върната в моя живот, естествено след любовта към Бога, която ще продължи вечно. За

съжаление сега сме принудени да възприемаме повечето информация чрез говор, на CD или компютър, но за мен най-блажени си остават минутите, прекарани с книга в ръка, когато замлъкват всички странични шумове и остава само вътрешният глас на въображението да ми говори за това, което чета. Може би толкова обичам четенето на брайл, защото то винаги е било за мен единствената възможност. Преди да отида на училище вземах книги от градската библиотека и непрекъснато карах родителите ми да ми ги четат. Носех книгата в ръка и се хващах за полата на майка си, вървях след нея и не се успокоявах, докато не спре работата си и не ми почете поне малко. Когато бях в подготвителен клас, научихме само десет букви, но питах големите какички и до края на годината ги знаех всичките. Щастлива съм, че живея в Баня и лесно можех да вземам книги от читалището. Когато започвах първи клас, вече бях прочела три брайлови тома с приказки. През летните ваканции ми донасяха книги от София и дните на разноса бяха за мен празници на радостно очакване. Както казва Малкият принц, от петък рано сутринта приготвях сърцето си за този момент. С вълнение се вслушвах в шумовете на улицата и трепвах при отминаването на всяка кола (а те тогава не бяха много), чаках клаксонът да изсвири и да дойдат жадуваните големи торби с книги. Когато дойде, ги отварях с радост, вдъхвах аромата на хартията и за миг замирах във възторжено предчувствие за чудните неща, които се съдържат между кориците.

По-късно разбрах с нищо несравнимата радост да бъдеш господар в света на думите. Дори и в младите си години осъзнавах с учудване и възторг, че аз, малкото сляпо, често самотно дете, имам в ръцете си най-крехкия, но и най-издръжливия строителен материал, оказал се по-твърд от камък и по-вечен от гранита – материала на думите. Чувствах се господарка в един свят, където мога да направя каквото поискам. Съчинявах стихове през безсънните нощи и изпитвах най-висшето щастие, което нищо и никой не може да ми отнеме.

С помощта на брайловото писмо завърших гимназията, а после и университета. То стана и моя професия. Много години правих учебници за децата в училищата. Аз и колегите ми, заедно с учителите, се опитвахме да адаптираме понякога съвсем непредаваемите учебници, пълни с картинки и други особености, за малките деца. Това беше творческа, напрегната работа, но и радостта от добре направените учебници беше голяма. Християнка съм и знам, че нищо не става случайно, без Бог да го допусне. Затова съм Му благодарна, че Той ми оказа голямата чест да коригирам части от Библията, които достигнаха до много хора, жадуващи за Божието слово. Когато бях „на попрището жизнено в средата”, т.е. на 42 години, написах и своята лебедова песен. Преведох от руски и допълних с нови неща система за означенията на брайл по математика, физика, химия, музика и други науки. Това е помагало, което ще може да се използва при писането на учебници и специализирана литература по тези предмети. Искам то да е полезно на идващите след мен, да се правят хубави учебници и други малки дечица, както аз навремето, да се заразят от тази голяма и неотминаваща любов – любовта към знанието.

Наистина брайловото писмо за мен е професия, любов и съдба. Обичам го, както хлебарят обича тестото, дърводелецът – инструментите си, селянинът – дъха на земята. Но има и нещо по-важно. Както казва Библията: „Не само с хляб се живее, но и с всяко слово, което е от Божиите уста”. Брайловото писмо научи душата ми да търси пътя. Път за усъвършенстване, за намиране на идеал. При мен, като дете на комунистическия режим, той беше дълъг и трънлив. През приказките за царски дъщери и прекрасни принцове, през саможертвата на децата-герои и техните майки и бащи, за да бъде „животът по-хубав, животът по-мъдър”, през обърканите въпроси на кръстопътя: „А сега накъде? Отнеха ни идеала, кой ще ни даде друг?”, до кръста на Исус Христос и спасението, което е приготвил за всички нас. Брайловото писмо подготви душата ми да желае и търси духовните неща, за да може семето на Божието слово да поникне в нея и да даде плод.

Като чета Библията и я сравнявам с историята, разбирам, че Бог дава точно навреме откритията, които са нужни на човечеството в дадения момент. Така е дал и брайловото писмо, за да бъдат щастливи много хора без зрение, че могат да ползват свободно този така крехък и най-твърд в действителност строителен материал – да творят в света на думите и мислите. Благодаря Му за това с цялото си сърце! И колкото и нестандартно да е в това време на студ и практичност, искам винаги да има някой, който без срам и притеснение да напише своята ода за любовта към знанието и да я нарече с истинското й име.

ЛЕТНИ ПОЧИВКИ В БАЗИТЕ НА ССБ Цени и график за ползване на базите на ССБ в град Обзор и Шипковски минерални бани през 2009 година

С решение на УС на ССБ, утвърдено с Протокол №1 от 17.02.2009 година се определят цените за почивка на членове, придружители, служители на ССБ и техните семейства през сезон на 2009 година в базите на ССБ в град Обзор и Шипковски минерални бани, както и графици за времетраенето на тяхното ползване по смени, както следва:

ХОТЕЛ “ХОРИЗОНТ” – град ОБЗОР

В периода от 1 май до 19 юни и след 1 септември 2009 г. ще бъде предоставен целият леглови контингент или общо 93 легла за ползване от членове, придружители, служители на ССБ и техните семейства, като при организирани групи от съюзни членове в състав не по – малко от 30 души, правоимащият ръководител ще ползва безплатно храна и спане по време на престоя на групата.

За нуждите на членовете и служителите на ССБ, желаещи да почиват в хотел “Хоризонт” – гр.Обзор са предоставени общо 18 легла за периода от 20 юни до 31 август 2009 г., разпределени както следва:

Централна сграда – 1-ви етаж, 6 стаи по две легла
Бунгала – 2 стаи по 3 легла

Разпределението на тези легла между отделните РСО по периоди на ползване е извършено в следния ред:

от 20 юни до 30 юни 2009 г.

Централна сграда - по една стая с две легла на РСО Пловдив, София, Стара Загора, Сливен, Дряново, Монтана
Бунгала - по една стая с три легла на РСО Плевен и Шумен

от 1 юли до 15 юли 2009 г.

Централна сграда - по една стая с две легла на РСО Пловдив, София, Стара Загора, Сливен, Плевен и Шумен
Бунгала - по една стая с три легла на РСО Дряново и Монтана

от 16 юли до 31 юли 2009 г.

Централна сграда - по една стая с две легла на РСО Русе, Смолян, Кърджали, Варна, Благоевград, ЦУ на ССБ
Бунгала - по една стая с три легла на РСО Кюстендил и Силистра

от 1 август до 15 август 2009 г.

Централна сграда - по една стая с две легла на РСО Пловдив, София, Монтана, Дряново, Плевен и Шумен
Бунгала - по една стая с три легла на РСО Сливен и Стара Загора

от 16 август до 31 август 2009 г.

Централна сграда - по една стая с две легла на РСО Русе, Силистра, Кюстендил, Бургас, Благоевград, ЦУ на ССБ

Бунгала - по една стая с три легла на РСО Кърджали и Смолян

Пакетните цени с включен ДДС за ползване на хотел „Хоризонт” в град Обзор са утвърдени както следва:

**ХОТЕЛ “ХОРИЗОНТ” – гр.Обзор
ЦЕНТРАЛНА СГРАДА**

Единни пакетни цени за почивка на членове и служители на ССБ, в т.ч. техните семейства или придружители

Период: 1 май – 20 юни и 1 септември – 30 октомври 2009 г.

- полупансион (нощувка, закуска и вечеря/ - 14.00 лв.
- пълен пансион (нощувка, закуска, обяд и вечеря) - 17.00 лв.
- нощувка - 12.00 лв.

Период: 21 юни – 31 август 2009 г.

- полупансион - 20.00 лв.
- пълен пансион - 24.00 лв.
- нощувка - 15.00 лв.

Пакетни цени за външни клиенти

Период: 1 май – 20 юни и 1 септември – 30 октомври 2009 г.

- полупансион - 20.00 лв.
- пълен пансион - 24.00 лв.
- нощувка - 14.00 лв.

Период: 21 юни – 31 август 2009 г.

- полупансион - 24,00 лв.
- пълен пансион - 28.00 лв.
- нощувка - 18.00 лв.

БУНГАЛА

Пакетни цени за почивка на членове и служители на ССБ, в т.ч. техните семейства или придружители:

Период: 1 май – 20 юни и 1 септември – 30 октомври 2009 г.

- полупансион - 12.00 лв.
- пълен пансион - 15.00 лв.
- нощувка - 10.00 лв.

Период: 21 юни – 31 август 2009 г.

- полупансион - 16.00 лв.
- пълен пансион - 19.00 лв.

- нощувка - 12.00 лв.

Пакетни цени за външни клиенти:

Период: 1 май – 20 юни и 1 септември – 30 октомври 2009 г.

- полупансион - 15.00 лв.
- пълен пансион - 18.00 лв.
- нощувка - 10.00 лв.

Период: 21 юни – 31 август 2009 г.

- полупансион - 18.00 лв.
- пълен пансион - 24.00 лв.
- нощувка - 12.00 лв.

РБ на ССБ в Шипковски минерални бани

Организирането на почивки за съюзни членове, придружители, служители на ССБ и техните семейства в базата се извършва в съответствие с Приложение № 1 към настоящото писмо - „Правила за функциониране на базата”.

Заявките за почивки на организираните групи се изпращат на управителя на РБ на ССБ в Шипковски минерални бани в указания срок, съобразно утвърдения за целта график по смени. Той обхваща периода от 1 юни 2009 г. до 16 септември 2009 г. или общо 110 дни, разбити в 11 смени по 10 дни всяка една от тях.

Г Р А Ф И К

за ползване на РБ на ССБ в Шипковски минерални бани от групи организирани от РСО за периода от 1 юни до 16 септември 2009 г.

- I-ва смяна - 01 юни – 10 юни /вкл./
- II-ра смяна - 11 юни – 20 юни /вкл./
- III-та смяна - 21 юни – 30 юни /вкл./
- IV-та смяна - 01 юли – 10 юли /вкл./
- V-та смяна - 11 юли – 20 юли /вкл./
- VI-та смяна - 21 юли – 30 юли /вкл./
- VII-ма смяна - 31 юли – 09 август /вкл./
- VIII-ма смяна - 10 август – 19 август /вкл./
- IX-та смяна - 20 август – 29 август /вкл./
- X-та смяна - 30 август – 08 септември /вкл./
- XI-та смяна - 09 септември – 18 септември /вкл./

Пакетни цени с включен ДДС за почивка на членове и служители на ССБ в т.ч. техните семейства или придружители са утвърдени както следва:

БАЗА НА ССБ В ШИПКОВСКИ МИНЕРАЛНИ БАНИ

Пакетни цени за почивка на членове и служители на ССБ в т.ч. техните семейства или придружители

Период: 1 януари – 31 декември 2009 г.

- полупансион - 20.00лв.

- пълен пансион - 25.00лв.
- нощувка - 18.00 лв.

Пакетни цени за външни клиенти

Период: 1 януари – 31 декември 2009 г.

- полупансион - 24.00лв.
- пълен пансион - 28.00 лв.
- нощувка - 20.00 лв.

За дете, което ползва самостоятелно легло, независимо от възрастта, се заплаща пълният размер на цената на услугата, която то ползва /отнася се за базите в Обзор и Шипково/.

За дете до 12 годишна възраст, ползващо леглото на родителя си, се заплаща 70% от цената за нощувка или размерът на пакетната цена, намален с 30% от стойността на нощувката /отнася се за базите в Обзор и Шипково/.

Всеки клиент освен стойността на съответната услуга трябва да заплати допълнително и курортна такса съгласно чл.16, ал.2, §1 от Закона за туризма на Република България /отнася се само за базата в Обзор/.

В срок до 30 април 2009 г. председателите на РСО трябва да разгласят възможностите за почивка в базите в Обзор и Шипково сред членовете на ССБ и работещите в системата, включително и тези в предприятията на територията им. В същия срок те са длъжни да направят резервация за групите, които ще почиват в РБ на ССБ в Шипковски минерални бани и да съберат и преведат парите на желаещите да почиват през сезона по банковата сметка на хотел “Хоризонт” – гр. Обзор, придружени със заявка по образец /Приложение № 3/, копие от която се изпраща задължително в “Релакстур-ССБ” ЕООД. В случай, че в дадено РСО няма запълняемост през определения му период председателят му уведомява колегите си и управителя на хотел „Хоризонт” в град Обзор за удовлетворяване на нуждите на други желаещи от системата. Заявки изпратени след упоменатия срок не подлежат на обработка и удовлетворяване.

След 1 май 2009 г. свободните места се предлагат от “Релакстур - ССБ” ЕООД, хотел “Хоризонт” в град Обзор и РБ на ССБ в Шипковски минерални бани на свободния туристически пазар.

Правила за функционирането на РБ на ССБ в Шипковски минерални бани

1. Заявките за организирани почивки се подават до управителя на РБ на ССБ в Шипковски минерални бани в срок до 30 април 2009 г., като същият трябва да отговори след пълна обработка на заявките в най-кратък срок.
2. Настаняването по стаите се извършва след 14.00 ч в деня на пристигането, а освобождаването на стаите в деня на заминаването се извършва до 09.00 ч.
3. В пакетната цена за всеки член на групата от всяка смяна е включена и една празнична вечеря с дисководител.
4. За индивидуални или малки групи до 20 души по линия на ССБ, желаещи да почиват в сезона, почивките на тези групи се съобразяват със заявките по графика и се настаняват от управителя на базата при наличие на свободни места.
5. За периодите 1 януари – 30 май и 17 септември – 31 декември 2009 г. времетраенето на организирани почивки в базата се договаря директно с управителя на РБ.
6. От 1 октомври 2009 г. до 30 април 2010 г. базата ще работи за членове на ССБ само при осигуряване на групи от минимум 40 човека и времетраене на почивката минимум 5 дни на база пълен пансион.
7. Заплащането се извършва по банков път или в брой срещу издадена фактура за реално ползваните услуги.
8. Заплащането на почивки за групи от съюзни членове се извършва на два транша – авансово 50% от стойността и 50% в едномесечен срок след края на съответната смяна. Като ръководителят на групата подписва декларация /Приложение № 2/ пред управителя на базата, че той се задължава с останалата сума в срока упоменат по-горе в същата точка.
9. Правоимащ ръководител на група от съюзни членове, състояща се от не по-малко от 40 души, заплаща по цена на пълен пансион за ден от 19.50 лв при водене на една група. При водене от същия правоимащ ръководител на втора или трета група състояща се също от не по-малко от 40 души, ползва храна и спане по време на цялата смяна безплатно /без придружител/.
11. При желание от страна на някоя от групите за организиране на екскурзия ръководителят на групата

информира предварително управителя на базата. Услугата се заплаща допълнително.

ОТВОРЕНО ПИСМО На председателя на КС

ДО: ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
на ССБ и
УПРАВИТЕЛ на
УС на ССБ

КОПИЕ: До членовете
на УС на ССБ
Членовете на
XV-то ОС на ССБ

Редакцията на
Списание „Зари”

О Б Р Ъ Щ Е Н И Е

От Маньо Алексиев – председател на КС и член на Общото събрание на ССБ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА УС и ОС на ССБ,
ДАМИ и ГОСПОДА

От около осем години насам стопанската дейност и финансовото състояние на Съюза на Слепите в България плавно и сигурно вървеше към незавидното положение, в което се намира сега.

С НАСТОЯЩОТО ОБРЪЩЕНИЕ желая да Ви обърна внимание върху част от проблемите, нуждаещи се от адекватни и своевременни решения и да споделя част от вижданията си за причините довели ни до това състояние. От една година насам сривът ни е катастрофален, настъпилата световна икономическа криза само ще ускори този процес. Някои от нашите ръководители със задоволство приеха вестта за кризата, надявайки се, че на хората лесно ще им бъде внушено, че не те с некадърното си управление са виновни за това, а кризата е виновна за всичко. Безстопанствено и безогледно се харчеха милиони лева, който изтичаха като пясък между пръстите, инвестираха се във втора ръка машини и производства, които нямат бъдеще за развитие в нашата система. Не се отчетоха външните фактори, конюнктурното влияние на пазара от сходни производства, влизането ни в Европейския съюз, навлизането на китайски и турски стоки на пазара и други. Изтеглени бяха милиони лева кредити, продадена бе немалка част Съюзна недвижима собственост, сключваха се сделки при липсата на всякаква прозрачност, влагах се средства за непечеливши производства и дейности. Всичко това изправи Съюза пред огромни загуби, стигна се до там, че започнахме да закриваме предприятия, до няколко месеца ще закрием и онези, които можеха да продължат съществуването си. Парите, които носеха печелившите предприятия им бяха изземвани и влагани в губещите предприятия за погасяване на лихви по кредити или за закупуването на ненужни машини. Това източване на средствата предопредели и краха на можещите предприятия. Когато Председателят на ССБ мотивираше с пространни доклади своите идеи за развитието на Стопанската дейност и искаше от Управителния съвет да му гласува правото да тегли кредит след кредит, той ги убеждаваше, че нямаме друг избор и че трябва да правим големи инвестиции за да пожънем големи успехи. Убеждаваше ги също така, че ССБ е достатъчно мощна организация, че винаги и на време си е обслужвала кредитите и няма никаква опасност банките да посегнат на ипотекираните имоти. Напоследък в думите му се прокрадва виждането, че може да се стигне до там, банките да продадат някои от заложените ни предприятия. На последното заседание на УС на ССБ Председателят най-невъзмутимо заяви, че сме били принудени и задължени да извършваме стопанска дейност ,независимо от факта, че това не го можем. Имам чувството, че в негов стил, разчитайки на къса памет, се опитва да стовари вината върху Общото събрание и Управителния съвет за дереджето, в което се намираме.

Държа да отбележа, че ОСП и УС на ССБ винаги са осигурявали комфорт и са давали картбланш на неговите идеи подкрепени с факти и анализи написани от самия него. В момента до Контролния съвет постоянно ваят сигнали за едни или други нарушения и за проблеми натрупвани с години и за това, че никой няма волята да ги решава. Контролният съвет не е в състояние светкавично да реагира на всички сигнали. Преди години ССБ разполагаше с двама финансови ревизори, които оказваха професионална помощ на КС. Сега ревизори няма, липсват средства за наемане на такива откън, а когато сме го правили се оплакват от ниските хонорари, които им заплащаме и не желаят повторно да работят с нас. Независимо от това Контролният съвет не е спрял и няма да спре да върши проверки и да представя на УС и ОСП резултатите от тях и да иска вземане на съответните решения.

Синдикалните ръководства апелират към мерки за затваряне на кранчетата, за обикане на резервите в някои раздути щатни разписания. Питат защо на закритите предприятия оставихме управители с управителски заплати. Защо някои от тях се вживяват в ролята на ликвидатори, бързащи да продадат останалото в предприятията имущество? Попадна ми факс от управителя на дъщерното дружество в Богомилово Г. Терзиев, който иска да бъде намалена цената на машините за производство на кашони с цел продажбата им.

Винаги когато купуваме машини, макар и втора употреба, твърдим че са най-хубавите, купени на изгодна цена и че ако ги продаваме ще ги продадем и по-скъпо. Практиката показва, че когато тръгнем да ги продаваме обосновката е, че те са купчина желязо, бараки и пр. и никой няма да ги купи на нормална цена.

Попадна ми и заповед, с която управителят на холдинга Васил Долапчиев нарежда машините за производство на петтактов ключ от закритото предприятие в Русе да бъдат прехвърлени в предприятието в Сливен, което предстои да се закрива. Управителният съвет взе решение машини да бъдат прехвърлени от Русенското във Варненското и Дряновското предприятие, но не и в Сливенското. Лошото е, че невинаги следим за изпълнението на решенията, които вземаме. ССБ в

момента няма пари и няма изгледи да има. Независимо от факта, че сме се устремили всячески да ги набавим от продажбата на недвижими имоти, машини и залежали материали. Много пари без всякаква възвръщаемост се похарчиха през последните години – над милион струва инвестицията за закупуване на втора линия, втора употреба за производство на капачки „Туист офф“ в Плевен. Вече две години машината не е произвела нито една капачка. По ред причини не можела да бъде пусната в експлоатация. Тепърва ще установяваме колко милиона са похарчени за развойната база в Русе. От справките, които получих за изработените от базата инструменти става ясно, че са похарчени стотици хиляди левове. В 99% от случаите инструментите не са наблюдавани в нормална производствена среда, или другояче казано с тях не са произведени детайли. Същите тези инструменти събират прах по складовете и най-вероятно ще бъдат продадени за скрап и стотиците похарчени за тях левове ще се стопят и изтекат, както парите вложени в много други начинания.

Съществуват неизгодни договори за наем, от които неминуемо следват и по-ниски приходи. Оставят се наематели да задължняват с хиляди левове към ССБ и едва когато се окажат несъбираеми се чудим как да оправдаем загубите. Харчим средства за ремонт на обекти отдадени под наем, вместо това да бъде задължение на наемателите. Огромни количества пари похарчихме за почивната база в Дряново и тепърва Контролният съвет ще установява какви са загубите и нанесените щети. Продължава практиката една и съща фирма, после станала фирма на „братко или на батко“ да извършва ремонт в нашата система. Тепърва ще установяваме загубите от неизвършената работа, невложени материали, какъв труд е изписан и колко пари са платени авансово без гаранции, че ще бъдат върнати някога. Дано всичко това някой не го върши умишлено. Мога да посоча още десетки случаи, които красноречиво доказват безстопанственото отношение към стопанисването на съюзното имущество и разходване на съюзните средства.

Обръщам внимание на Управителния съвет да изисква решенията които взема и начина по-който са формулирани да бъдат четени в деня на гласуването. В началото на следващото заседание да бъдат прочитани предходните решения, тъй като не знам дали всеки се запознава с бюлетина. Идеята ми е да се разискват решенията и да се търси отговорност за тяхното изпълнение.

Общото събрание взе своите решения, но някои от тях не сме изпълнили, а за други закъсняваме в изпълнението им. Забелязвам напоследък, че председателят на ССБ не се съобразява с разпоредбата на чл.11 от Наредбата за контролната дейност, която задължава председателя или член на КС на ССБ да присъства на сбирките и събранията с районните председатели, за да запознава Контролният съвет с обсъжданите теми и вземаните решения, за да се следи за тяхното изпълнение. Проведоха се няколко такива сбирки, на които не бях поканен.

На последното заседание на УС на ССБ се избра управител на Холдинга. Моля Управителният съвет да направи възможното, щото този човек да може да работи в една нормална среда, без да бъде ограничаван и да му бъде налагано отгоре, като за всяко свое действие да не иска мнението и съгласието на председателя на ССБ. Безспорно считам, че е налице ситуация, предвидена в станалия така известен Закон за конфликт на интереси. Не е нормално председателят на ССБ, който е и представител на принципала – собственика на Холдинга да бъде в същото време в един случай подчинен на управителя на Холдинга, а в друг да бъде негов началник, в качеството на председател на ССБ и по право председател на УС, който избира управителя на Холдинга и пред който орган той се отчита. Убеден съм, че ако има воля за промяна, то председателят на ССБ сам ще се оттегли от длъжността, която заема като управител на дъщерното дружество в Сливен, за да предотвратим възникналия конфликт на интереси. Години наред, а и днес продължават да се харчат не малко количество пари, покриващи разходите за ежеседмичното му пътуване до Сливен. С тези разходи биха се покрили няколко средно високи заплати и понеже е дошло време да правим икономии, а и законът ни задължава, би било редно, ако той не се оттегли Управителният съвет да вземе решение за освобождаването му от тази длъжност. Желая това да се случи, още повече, че в предварителните разговори с вече избрания управител му се поставиха въпроси, на които той не можеше веднага да даде еднозначни отговори. От него се очакваше едва ли не да бъде месия, панацеята, която ще ни спаси. Питан бе „какво ще направиш при липсата на пари, при наличието на огромна кредитна задължнялост със стари машини и бараки отпреди 30 години, със скъпия и непроизводителен труд на слепия работник“. Всичко това идваше да му подсказва, че както неведнъж е казвал председателят „че тази лъжица не е за всяка уста“. Ако този човек заработи в такава атмосфера и всячески не му се дава

възможност да изяви своите качества, очаквам подобно на предишните да си замине в най-скоро време, за да се потвърди натрапваната „истина”, че от нас по-добри няма.

Апелирам към членовете на Управителния съвет да наложат на председателя на ССБ да бъдат свиквани почти ежемесечно заседания, за да се следи отблизо тежката обстановка, с цел вземане на бързи и адекватни решения. Желанието ми е да се изработи антикризисна програма, с която да опазим и спасим останалата съюзна собственост и средства.

Искам да се знае, че правя това обръщение и по повод на това, че съм питан неведнъж - не споделям ли вижданията си с председателя на ССБ и не вземаме ли колективно някои решения. Наистина преди време го правех, но факта, че ми се отговаряше, че не съм чел достатъчно книги от икономиката, че нямам опит като стопански ръководител, че това не е „лъжица за всяка уста”, да си гледам контролната работа и да не се кахъря, ме накара една част от това, което виждам да споделя с вас – хората от които зависи съюзната политика. Вие сте тези, които определят посоката на развитие и следят за изпълнението.

Опасявам се, че ако не вземем навременни мерки нещата ще излязат от контрол и ще бъдем свидетели на неприятни последици, неща които не са се случвали в историята на Съюза на слепите, става дума за нашето оцеляване. Съюз е имало преди нас и трябва да го има и след нас.

С УВАЖЕНИЕ!

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КС:

Маньо Алексиев

ПРОЕКТИ За нашите приятели книгите

Нека поговорим за книгите, верните приятели на всеки четящ човек, книгите, към които винаги се обръщаме, когато искаме да се откъснем от реалността, когато имаме нужда от съвет или просто, когато искаме да си починем и позабавляваме. Тези верни приятели никога не ни предават, те винаги са готови да откликнат на нашите емоционални потребности и когато ни е самотно, те винаги са готови да разсеят самотата ни.

За книгите може да се говори много, особено що се отнася до специалните взаимоотношения на незрящия човек с тях. Много често децата, лишени от зрение от твърде ранна възраст, се привързват към книгите, поради ограничената възможност да участват във всичките детски лудории на виждащите си другарчета. Тогава се заражда любовта им към книгата и тази любов остава за цял живот.

Неотдавна, невидящите български деца, тепърва овладяващи дебрите на познанието, получиха чудесен подарък. Това стана възможно, благодарение на два реализирани проекта на ССБ – организацията, ангажирана не само с физическото, но до голяма степен и с духовното израстване на слепите хора в България, а финансовата подкрепа бе от Агенцията за хората с увреждания и най-големия мобилен оператор в България М-тел.

Става дума за два отделни проекта - “Достъп до образование и труд на зрителнозатруднени деца”, финансиран от М-тел и “Библиотека на ученика”, защитен пред АХУ, чиято основна цел бе осигуряване на учебна литература за незрящи ученици. Такава бе осигурена от АХУ и ССБ за учениците от 5 до 12 клас и от М-тел – за децата от 1 до 4 клас от двете училища за деца с нарушено зрение и тези, които са избрали по трудния път на интегрираното обучение в масови училища.

При реализацията на двата проекта бяха положени огромни старания да бъдат обхванати възможно най-голям брой ученици от двете възрастови групи. Всяко от тези деца получи прилежно опакован комплект дискове със записани на тях книги във формат mp3, обработени и окомплектовани в звукозаписното студио на ССБ. Заглавията бяха предварително съобразени с учебния план, подбрани въз основа на информация, получена от училищата за деца с нарушено зрение в София и Варна.

Целта на проектите бе да се даде възможност на учениците да имат равен достъп до образование и информация и в този смисъл не може да има място за съмнение в полезността на двата проекта.

Сега, след успешното им приключване, смело може да се каже, че учениците усещат ползата от предоставената литература, както и удоволствието от притежаването на редица хубави книги, които

четат не само като задължително помагало, а и за собствено удоволствие.

Общо по двата проекта бяха записани и възстановени над 110 заглавия, като над 50 от тях са по проекта пред М-тел за децата от 1 до 4 клас. По същия проект с комплекти се сдобиха 123 малчугани от двете училища и интегрирани ученици, които получиха книгите чрез ресурсните центрове в страната.

Отделно с комплекти бяха снабдени централната и базовите фонобиблиотеки на ССБ.

При посещението ми в софийското училище за деца с нарушено зрение „Луи Брайл”, училищният библиотекар Росица Милчева сподели, че децата, получили своите комплекти са изключително доволни от предоставената им възможност да прочетат произведенията, които се изучават в часовете по литература. Особено щастливи по нейните думи са най-малките, за които са записани и драматизирани приказки.

Въпреки че повечето деца предпочитат да четат книги в електронен вариант, с помощта на говорещия софтуер, не липсват и такива, които харесват книги, записани с гласа на четци, а за мое огромно удоволствие открих и ученици, за които брайловата книга си остава най-желания начин за възприятие на литературата. Последните приемат общуването с книгите като много лично за себе си преживяване и предпочитат четенето в тихите нощни часове, оставяйки насаме с брайловата книга.

Такъв е случаят с ученичката Ваня Димитрова, която се очертава като един твърде опитен брайлист, но независимо от това сподели:

„Лично аз съм много доволна, че тези произведения са записани на дискове, защото много от тях липсват в брайлов вариант и няма друг начин да бъдат прочетени. Освен това, артистите са чели много хубаво и изразително, а и много съм щастлива, че е записана поезия, тъй като аз много по-добре възприемам поезията, когато ми я чете някой друг...”

Разговаряйки с ученици от горните класове, останах с впечатлението, че и Ваня, и Ивелин, и Станислава са доволни и ползват произведенията в обучението си по литература, както и приложения към комплектите каталог.

Самите деца бяха леко разочаровани от това, че не е обхванат по-широк кръг произведения като например разказите на Вазов, „Изворът на белоногата” на Славейков и „Вилхелм Тел” на Шилер, въпреки че тези произведения не са включени в задължителната учебна програма.

Независимо от това, подобна забележка е показателна, че към книгите има повишен интерес и действително доказва ползата от реализацията на подобни проекти.

Полезността от подобни начинания потвърдиха и от Ресурсния център в Благоевград, където се водят няколко незрящи ученика на интегрирано обучение. Особено добри отзиви е имало от страна на родителите на тези ученици, чиито деца за пръв път се срещат с аудио-книгата.

В действителност цялото начинание спомогна неимоверно много за по-голямото сближаване на младото поколение с художествената литература, за улесняването на учебния процес и най-вече

удоволствието да притежаваш хубави и стойностни книги.

При реализацията на проектите бяха записани над 9000 диска.

Препоръката от библиотекаря Роси Милчева е при възможност в студиото на ССБ за учениците да бъде записвана повече научно-популярна литература по различните научни раздели, а също така и познавателна литература за най-малките.

И за финал бих искала да се обърна към вас – обичайте книгите, пазете ги, ценете ги, обръщайте се по-често към тях и те ще ви се отплатят богато, те ще бъдат ваши неизменни помощници и приятели в ежедневието, приятели, които никога няма да ви предадат.

Марина ПЕТКОВА

РАЗКАЗ НА БРОЯ Война на цивилизациите

Не знам какво е цивилизация. Но има само две цивилизации. Панчарска и Кокалска. Тя, Кокалската, даже не е цивилизация.

Не знам какво е култура. Но има само две култури. Панчарска и Кокалска. Тя, Кокалската, даже не е и култура.

Не знам какво са хората. Но има само два типа хора. Панчарци и Кокалци. Те, Кокалци, даже не са и хора.

1.

Навремето Бог създаде панчарци. Даде им ум и разум. Направи ги силни, красиви, могъщи. Получиха панчарци най-хубавата земя. Най-плодородната. Получиха най-глъстните овце. Най-бързите коне. Най-големите къщи. Кокошките по десет яйца на ден снасяли. Кравите по сто литра мляко давали. Прасетата по хиляда кила тежели. От един грозд виното в десет бъчви се събирало. От пчелен кошер медът милион души подслаждал.

Завидя дяволът на панчарци. Разгневи се. И направи кокалци, за да пречат на панчарци. От него те нищо не получиха, но той на едно ги научи – да се тепат. Та с бой да взимат от мирните панчарци. С насилие да влизат в къщите им, да пият от виното им, да ядат от меда им.

Видяха се панчарци в чудо. Чезне имуществото, топят се богатата. И от нужда панчарци започнаха да краднат. Не толкова от нямане, колкото, за да респектират кокалци. Да си седят ония по домовете. Да пазят мизерната си покъщнина. Да ги е страх! Тръгнат ли да се тепат, оставят ли празни колибите си, ще дойде панчарец да ги обере, да ги оголи до голо, та да ги е срам да се видят.

Оттогава панчарци и кокалци са куче и котка. Панчарци дебнат да краднат. Кокалци търсят сгода да се степат. От много дебнене започнали да се мразят. Да се мразят, чак да се избиват. Войната между тях станала вечна. И вечността други хора в историята забравила да остави. Останали само панчарци и кокалци. И около тях едно голямо Нищо. А то не съществува.

2.

И малките деца знаят, че Земята е плоска и има начало и край. В началото е поставена бяла табелка с надпис „Панчарево”. В края е сложена друга табелка. На нея пише „Кокаляне”, зачертано с червена диагонална ивица. Понеже кокалци толкова си могат и си нямат езеро, а пък ние си имаме.

Преди първата табела и след втората се намира Нищото. Преди първата табела е Панчарското Нищо. То е мъгливо с едни бели стълбове по средата, които нощем светят. Вижда се, когато се качиш на върха на корията, където се намираха кошарите с овцете. Панчарското Нищо е красиво. Особено нощем.

След втората табела се намира Кокалското Нищо. То си няма бели стълбове по средата. Няма си и мъгла. И не се вижда. Макар и Кокаляне да е на по-високо място от Панчарево. Не се вижда, защото кокалци са необразовани и не го виждат.

Панчарци сме много образовани. Панчаревското училище е на първо място в света. То е и единственото, защото кокалци нямат училище. Уж учат в нашето, ама изобщо не искат да учат. Не ги

бива в науките. То и в какво ли ги бива!?

На десет минути от Нищото идва рейса. Единицата. Върти на Ханчето и пак се връща в Нищото. Има и друг рейс – тройката. Тя не върти на Ханчето и направо продължава за Кокалското Нищо. За какво служат рейсовете никой не знае. А и не е необходимо да знае. Щом идват и отиват в Нищото, значи и те са Нищо и не служат за Нищо.

Преди години ние, панчарците, измислихме Телевизора. Той представлява черна кутия с прозрачно стъкло отпред. Като го пуснеш се появяват разни хора и уж говорят. Но това не са живи хора, а си е просто картинка – една такава движеща се. Там, в телевизора, всичко е наужким, но все едно е истина. Оня ден давах война. Ама то не се биеха живи хора, а само така, на картинката. Едно кило слънчоглед излюпихме, докато ги гледахме. Голяма занимавка е. Не се усещаш как тече времето. Телевизорът служи за това – да убива времето. Вади пищов и го убива на място.

Веднъж решихме да подарим Телевизор на кокалци. Но те не искаха. Страх ги е, че ще излезнат ония от кутията и ще започнат да ги краднат, а отнесеното ще връщат обратно в кутията. „Върви ги гони после”- казаха кокалци и се отказаха от Телевизора. Глупава работа! Та нали панчарецът, който измисли Телевизора, направи така, че картинките да не излизат. Човечетата си стоят постоянно в кутията. Когато искаш да ги гледаш – пускаш, когато не искаш – гасиш. Нашенецът, преди да построи машината се посъветва с една много научна книга – „Три повести за Карлсон”. Телевизорът е правен по книга. Панчарецът само смени името – от „Телевизионен буркан” на „Телевизор”.

След Телевизора ние, панчарците, изобретихме и радиото, телефона, мобифона, супермаркета, автомобила, киното и много други средства за масова комуникация. Кокалци не пожелаха да използват нито едно от тези велики изобретения. Те поначало не обичат да комуникират масово. Мразят комуникацията. Изобщо мразят всичко и всички. Обичат само тепането, степването, тепанието и степванието. Толкова са първобитни, че им е чужда цивилизацията. Затова и тяхното не е цивилизация, а си е чиста „степванизация”.

3.

Нищото е голямо. Никой не отива там. Може да падне или пък да се изгуби. Панчарци не делят нищо с Нищото. Няма досег с него. Не познават пределите му. Нищото си е Нищо. И толкова. А ние, кокалци, знаем, че в Нищото има Нещо. Макар и да сме по-необразовани. Макар и да не се ползваме от изобретенията на панчарци. Имаме си наш начин на живот. Казва се Традиция. Правим това, което са вършили предците ни. А те са правили това, което са вършили предците им. И така. До първия. Ние почитаме мъдреците. Учим се от тях. Те ни казват, че загубим ли традицията, ще загубим Живота. Улесним ли бита, ще притъпим сетивата. Притъпим ли сетивата, ще загубим Желанията. Загубим ли

Желанията, ще умъртвим Мечтите. Загубим ли мечтите, ще освободим Злото.

За това се „тепаме”. Пазим Традицията. Защото никой не иска да мре. Никой не обича смъртта. И се стреми, ако не да я избегне, което е невъзможно, то поне да я отложи. А още по-страшно от смъртта е Изчезването.

4.

Панчарци обявиха война на кокалци. Последна. И за последно. За да останат едните и за да заживеят на сигурно.

Кокалци бяха по-силни. Панчарци имаха повече техника.

Започна битката. Директно в ефир. По телевизията.

5.

Нашите нападат с нови супер оръжия. Ние сме Супер Панчарци. Ще завладеем света, за да го направим мирен. Само ние можем! Само ние Знаем!

Ние пратихме човек в Нищото. Сътворихме хиляди улеснения. Печелим много пари. Кокалци дори не познават парите.

Ще помогнем на всички кокалци, които са недоволни от кокалския режим. Ще помогнем на всички кокалци, които искат да станат панчарци. Тази война ще донесе Мир! Този Мир ще бъде вечен!

Вечността ще е наша! Ако не иска да е наша, ще ѝ начукаме канчето.

Уцелихме кокалското летище за щъркели и лястовици. Взривихме теления мост! Пардон, той бил наш!... Временно се преустановява пътуването до квартал Дебело Гуно.

Силата на Доброто гони мършата на Злото. Ние сме правите и следователно наше е правото да определяме правилата. Смушанията в програмата не са продукт на кокалско нападение. Повредата е във вашия телевизор!

6.

Нападнаха ни – бием се. И преди е имало битки. Откъде накъде тази да е последната. Панчарци обичат да дърдорят напразно. То и битките са им такива – дърдорения и фалшива пропаганда. Плашат гаргите! Ще им се всичко да е за първи и последен път, защото мразят да развиват нещата. Мислят си – раз два и правим нова действителност, раз два и правим трета действителност, раз два и правим най-прекрасната действителност. А действителността винаги си е една и съща напук на панчарските напъни.

Действителността е проста като кокалски боб. Панчарци винаги ще ни се дуют отдалече и никога няма да излязат в открита битка с нас. Най-много да ни уцелят с някое паве по главите. Тежко му на павето, когато се удари в кокалската глава!

Панчарците са пълни фантазори. Бият се с нас във фантазиите си. Побеждават ни във фантазиите си. Нека си вдигат самочувствието щом им е малко. Нямаме нищо против.

7.

Войната между Панчарево и Кокаляне приключи. Без жертви. Без битки. Без реални бойни действия.

Войната между Панчарево и Кокаляне приключи като уговорен футболен мач. Резултатът е ясен.

Футболистите се псуват, а публиката люпи семки и ругае съдията. Всъщност война нямаше – цивилизованите народи не правят война. Да му мислят ония от Нищото.

Някъде там се води реална война. Милиони хора умират заради глупостта на идиотите, които ги управляват. Нищото е застрашено да си остане нищо.

Някъде там хората страдат. Защото някой си иска да властва над другите. Желанието за власт е най-глупавото желание. Желанието за власт е Болна амбиция. Болните амбиции на жадните за власт са болест за всички по земята.

Някъде там глупостта победи цивилизацията. Голямата алчна ламя отвори устата си да погълне целия свят, без да се усети, че ще ѝ приседне.

Войната между Панчарево и Кокаляне е бой със снежни топки между приятели. Няма жажда за власт.

Има спорт. Затова Панчарево и Кокаляне винаги ще бъдат единственото Нещо в Нищото и

Панчарската и Кокалската цивилизации ще си останат единствените реални цивилизации на света.

Макар че, тя, кокалската, даже не е и цивилизация.

Петър КАЛИНОВ

ТРЕТИ МАРТ Патриотизъм, родолюбие – забравени ли са тези думи?

Трети март. Стоя сама в стаята, а така ми се иска да поговоря за героите, за хилядите жертви. Да поговоря - но с кого? Ще ме вземат ли на сериозно? А как ми се иска да си припомня онова далечно, но славно минало. Белият лист е мой верен приятел, събеседник и слушател. И ето ме в Копривщица и Панагюрище. Аз вървя по калдъръмените улички и като че ли чувам чаткането на хвърковатата чета на Бенковски. Над главите им се вее ушитото от Райна княгиня знаме с надпис „Свобода или смърт”. Отстъпвам и се притискам до студените дувари, за да направя път на онези юнаци, които са поели пътя към безсмъртието. И тази българска светица, извезала златния лъв - символ на непоколебимата вяра за свобода. Две думи, а в тях цялата история на петвековната борба за свобода. Иван Вазов и незабравимата “Епопея на забравените”. В стихотворенията поетът е увековечил героизма на тези чеда български, които не дочакаха свободата. Бенковски не може да бъде забравен!

„Вождът е Бенковски, Бенковски е сам!
Бенковски я води в пустинята там,
Героят, юнакът с мисъл на челото
На подвига знаме, душа на делото,
Човекът що даде фаталният знак
И цял народ смело тикна със своя крак,
Желязната воля, железните сили,
Могъщото слово, що слабия окриля,
Гласът що каза: Вървете! Да мрем!
Ставайте, робове! Аз не ща ярем!

А ето и в Клисурата, гледайки позициите на шепата български защитници си мисля: каква жертвоготовност, каква вяра е била нужна на героичните българи, които не са се уплашили от пълчищата турци и не са напуснали докрай позициите.

На народа е бил нужен силен герой. И той го има в лицето на Боримечката, чийто глас се чува от единия до другия край на Клисурата. Ако Клисурата си има Боримечката, то брегът при Козлодуй пази

свят спомена там, където Ботев е коленичил и целунал родната българска земя. С гордо вдигната глава и неизмерима вяра в делото е тръгнал и там на Вола в хайдушкия Балкан остава навеки. Неговите слова „Жив е той, жив е там на балкана” и „Тоз, който падне в бой за свобода, той не умира” остават в историята като факел, водещ до победата. Борбата е неравна, но даже и турците са стъписани пред нечувания героизъм. Дори Люзгяр бей - хищникът е сачисан пред героя и подвига!

„Но всички мълчаха. Тогаз от земята
Един труп пошава, отвори устата,
Пробуден от сила незайна, тайна
и с глас издихающ като ръка простря
„Бенковски!” продума и тихо умря!”

Турците са уплашени от гласа на героя, от гласа на защитника и щом народът запее: „Стани, стани, юнак балкански, от сън дълбок се събуди” жестоките тирани неистово крещат: „Аллах, Аллах!”

Но призивът за въстание е чул от Копривщица, Перушица, Панагюрище и Клисурса, Мъглиж и Казанлък, Брацигово и Батак, Габрово и Стара Загора. Вазов ги нарича гнезда на герои. Но София и Варна, Пловдив и Бургас са глухи да чуят този глас. В Пловдив само Кочо - кундурджията и Петър Бонев - доктора тръгват единствени и Кочо, запалвайки дюкянчето си дава сигнал за въстанието, но Пловдив мълчи. Тогава Кочо с младата си жена Теохара и 2-годишната си дъщеря Райна поемат към Перушица. В Пловдив поддържат идеята „родолюбец”, но не и „революционер”. А търговците това чакат. Вземат и последния грош за бракувани пушки и мокър барут. Колко е точна поговорката — „за едни свобода, за други брадва”. Няма скрупули, има печалба. Ако нямаме име, което да бъде запомнено в Пловдив, ако и един турчин да не е паднал убит, то не може да бъде забравено името Ненко Стоянов Терзийски - предателят от Оборище, който срещу 200 сребърника предаде Априлското въстание. Юзбашията Ахмед и Неджиб ага ликуват. На 18 април Ненко вече в Пловдив е коляно да коляно с муфтесарафа Азис паша. Продал е клетва, вяра, съвест и сега чака отплата. Турската администрация му възлага да събира десетъка на две села. Но това не е всичко. Ненко вече е съдебен член, а на гърдите му дрънчи турски орден с лика на Абдул Азис. Следва Истанбул. Там Ненко очаква, че ще го срещнат с чибук, каймаклия кафе и рахат локум. Но там е Турция, а не България. И там получава заслужена присъда от македонските революционери - смърт.

Вазов увековечава и друго име - на героя Волов:

„Юнакът цял в кърви облян
Извика: О, боже! О, адска измама!
Подвига пропада, надежда няма.
Къде да се скрием от безславна смърт!
Балканът. Градът. Хижите –
Не, там са бесилките!”

Янтра ги приютява в хладните си води.

Там, в покрайнините на Бяла, малък скромен паметник напомня за героя Волов, но и за оня страхлив чобанин, който предава Волов и другарите му.

Когато „гора зашуми и вятър повее” и Балкана запява хайдушка песен, ние чуваме гласа на Хаджи Димитър, който търси Караджата. Даже вълкът ближе лютата рана и самодиви в бели премени носят вода на ранения герой.

Питам се на колко българи в паметта е жив споменът за онзи Април 1876 г. Има едно стихотворение - „Възпоминания от Батак” - разказ на едно дете. Колко точно Вазов е пресъздал това, което преживява клетото дете. А детето не лъже, то е чисто, непокварено и ето защо, когато чуем думите му тръпки ни побиват:

„От Батак съм чичо. Знаеш ли Батак?
Хе, там зад горите...много е далече.
Нямам татко, нямам майка, ази съм сирак...
Бяхме девет братя, а останах сам
Ако ти разкажа, страх ще те съземе
Кат ги изклаха, чичо, аз видях....
С топор ги сечаха, ей тъй на дръвника....”

Как може това да се забрави, още по-лошо - да се отрече? Една госпожичка твърди, че Батак е не само мит, но и всички писания на чуждите писатели са измислица, а картините на австрийци, унгарци, германци - фото колажи. Какъв е моралът на тази дама и каква е била нейната цена. Цената на Ненко била 200 сребърника, а колко евро е получила и какъв пост е заела тази госпожичка.

Помни се и името Николчо Георгиев Честименски, роден през 1840 г в с. Динката. Този Кочо е истински светец, всецяло отдаден на делото. Той жертва не само своя живот, но и живота на жена си и дъщеря си. Копривщица, Перушица, Батак, Клисурса, Брацигово - имена написани с кръвта на стотици герои. Затова и Вазов ги възпява:

„Перушице, бледна, гнездо на герои
Слава, вечна слава на чедата твои,
На твоята пепел и на твоя гроб,
Дето падна храбро въстаналия роб!
Слава тебе, че ти удържа до крайност!
И бори се в пушек и падна в сияйност
Ти в борбата черна с турския гнет
Издигна високо твоя силен лев
И глава не клюмна и меча не даде
И твойта светиня срамно не предаде,
И нашата свобода ти я освети
И за толкоз жертви гордо отмъсти
Поклон на тебе, граде, пепелище страшно!”

И там на 28 април започва денят с диви викове “аллах, аллах!”. Кочо и Петър Бонев са там. На 30 април пада убит вождът на епопеята в Перушица - Петър Бонев, а на 2 май е вече краят. Кочо, Теохана, Райна и стотиците в черквата поемат пътя на безсмъртието. Църквата „Архангел Михаил” е ням свидетел на чутовния героизъм на българския защитник. Но даже да беше останал жив, Кочо щеше да бъде там горе на Орлово гнездо, където се води бой на живот и смърт.

„Последният напън е вече настал
Тогаво Столетов, нашия генерал
ревна гороломно: “Млади опълченци,
Венчайте България с лаврови венци!
На вашата сила царят повери

Прохода, войната и себе дори!”
При тез думи силни дружините горди
Очакват геройски душманските орди.
Бесни, шумящи! О, геройски час!
Вълните намират канари тогаз,
Патроните липсват, но волите траят
Щикът се пречупва, гърдите остаят
И сладката радост до крак да измрат
Пред цялата вселена на тоз рът,
С една смърт юнашка с една победа!”

Но да се стигне до тази победа трябва да се измине дълъг път. От Браила до връх Вола, от Къкринското ханче до бесилото край София. И безпримерния подвиг на синеокия красавец, Апостола на Свободата, Демона на Империята, Левски.

Весела ПАРАШКЕВОВА